ÇUKUROVA ARAŞTIRMALARI

E-ISSN: 2458-7559

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI Number: http://dx.doi.org/10.29228/cukar.57622

Kolukısa, H. (2022). Denizlili Ozan Nihat'ın şiirlerinde millî ve manevi değerler. *Çukurova Araştırmaları, 8*(1), 126-143.

CİLT 8, SAYI 1, BAHAR 2022, s. 126-143

DENİZLİLİ OZAN NİHAT'IN ŞİİRLERİNDE MİLLÎ VE MANEVİ DEĞERLER[1]

Hamza KOLUKISA[2]

Öz

Dede Korkut yadigârı ozanlık geleneği yer yer şekil değiştirse de asırlardır varlığını devam ettirmektedir. Bu gelenek, Türk dünyasının hemen her bölgesinde canlı bir şekilde yaşatılmaktadır. Türkiye'de de birçok âşık tarafından bu gelenek sürdürülmektedir. Bu âşıklardan biri de Denizlili Ozan Nihat'tır.

Ozan Nihat, Batı Anadolu'nun ilk âşıklarındandır. Çok iyi saz çalan, yanık sesi ile güzel türküler söyleyen, başarılı atışmalara imza atan Ozan Nihat halkın gören gözü, duyan kulağı olarak onların gönlüne tercüman olmuştur. O, gerek toplumsal gerekse bireysel çok çeşitli konuya şiirlerinde yer vermiştir. Onun şiirlerinde işlediği konulara bakıldığında millî ve manevi konuların daha yaygın olduğu dikkati çekmektedir. Ozan Nihat; vatan, millet, devlet, bayrak, tarih, dil, şehitlik, birlik ve beraberlik, çalışkanlık gibi konuların yanında Kur'an-ı Kerim, Ramazan, iftar, sahur, teravih, namaz, cami, imam gibi birçok dinî unsuru da şiirlerinde işlemiştir. Bir milleti millet yapan dildir. Dili en güzel kullananların başında da şairler ve âşıklar gelir. Ozan da şiirlerinde bu şair ve âşıklara da yer vermiştir. Halk kültüründe mühim bir yeri olan "körebe, saklambaç, yüzük" gibi geleneksel oyunlar da âşığın şiirlerinde yerini almıştır. Ozanın, bu konuları hem müstakil şiirlerde hem de birçok şiirin dörtlükleri arasına serpiştirerek işlediği görülmüştür. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmış, şiirler içerik açısından incelenmiştir. Denizlili Ozan Nihat'ın yayımlanan şiirleri tahlil edilmiş, onun şiirlerde işlediği millî ve manevi değerler tespit edilerek yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Âşıklık geleneği, Ozan Nihat, millî değerler, manevi değerler*

NATIONAL AND SPIRITUAL VALUES IN POEMS Of OZAN NİHAT OF DENİZLİ

[1] Bu çalışmada; "2020 TR Dizin Dergi Değerlendirme Kriterleri"nin 8. maddesinde belirtilen araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

[2] Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, hamzakolukisa@hotmail.com, https://orcid.org/0000-0001-8627-531X

Article Info/ Makale Bilgisi

Received/Geliş: 15.02.2022 **Accepted/Kabul: 05.03.2022**

Published/Yayın: 18.03.2022

Abstract

Dede Korkut's heirloom minstrel tradition has continued for centuries with regional variations. Moreover, it is still alive in almost every part of the Turkish world. Many minstrels, one of whom is Ozan Nihat of Denizli, in Turkey continue this tradition.

Ozan Nihat is one of the first minstrels of Western Anatolia. Ozan Nihat, who plays the saz (a traditional Turkish musical instrument) very well, sings beautiful folk songs with his touching voice, and plays the dozens successfully, has become the interpreter for the people's hearts as the eyes that see and the ears that hear. His poems cover various social and individual topics, particularly national and spiritual subjects. In addition to subjects such as homeland, nation, state, flag, history, language, martyrdom, unity, and hard work, many religious elements such as the Qur'an, Ramadan, iftar, sahur, tarawih, prayer, mosque, and imam are also recurrent themes in his poems. Ozan also included poets and minstrels who, he thought, used the Turkish language beautifully in his poems. Moreover, traditional child games such as "körebe, hide-and-seek, ring", which have an important place in folk culture, also took place in the minstrel's poems. It was seen that the poet deals with these subjects both in stand-alone poems and interspersing them between the quatrains of many poems. In this study, document analysis method, one of the qualitative research methods, was used and the poems were examined in terms of content. The published poems of Ozan Nihat were analyzed, and the national and spiritual values that he worked on were determined and interpreted.

Keywords: *Minstrel tradition, Ozan Nihat, national values, spiritual values*

GİRİŞ

12. yüzyılda Horasan'da başlayarak Türk dünyasına yayılan, tekke ve tasavvuf edebiyatı geleneğinden ayrılan, 16. yüzyılda meydana gelmeye başlayan, 17. yüzyılda ise oluşumunu tamamlayarak bir gelenek hâline gelen âşık tarzı edebiyat geleneğini (Çobanoğlu, 2000, s. 128-129), Köprülü "Türk memleketlerinin her tarafına, bütün şehirlerden ıssız köylere kadar her yere ve halkın muhtelif tabakaları arasına sokulan, ihtişamlı zengin konaklarında olduğu gibi, fakir kahvehanelerde de rağbet gören" (1989, s.195) önemli bir sanat alanı olarak değerlendirir.

Umay Günay, "20. asrın başında bazı araştırıcılarca tamamen ortadan kalktığına inanılan bu edebiyat, bugün pek çok temsilci ile canlı olarak yaşamaktadır. Usta malı deyişleri muhafaza yanında yenileri de yaratmaya devam eden âşık tarzı şiir geleneği çağın şartlarına ve ihtiyaçlarına göre yeni bir terkibe doğru gitmektedir. Âşık edebiyatının birtakım değişikliklere uğramasını yeni bir hamlenin işareti olarak kabul ediyoruz." (1992, s. 156) diyerek bu önemli geleneğin canlı bir şekilde devam ettiğini dile getirir.

Ali Kafkasyalı da bu hususta Günay'ı destekler nitelikte şunları söyler: "Türk milletinin en köklü kültür değeri olan âşıklık geleneği, Türklerle birlikte dünyanın dört bir yanına yayılmıştır. O, Türkleri aziz ve özellikli kılmış Türkler de onu. Bu durum günümüzde de aynı şekilde devam etmektedir. Nerede Türk varsa orada âşık, nerede âşık varsa orada Türk vardır." (2013, s. 19)

Türk milleti, ister bağımsız devlet veya muhtar-özerk cumhuriyet bünyesinde, ister azınlık, isterse de sürgün olarak yaşasınlar âşıklık geleneğini sürdürmüştür. Âşıklık geleneği sayesinde kültürlerini, dillerini muhafaza etmiştir (Kolukısa, 2016, s. 24-25).

"Âşık şiirinin özünde bağlı bulunduğu kültüre ait örnek değerler ve ahlâk anlayışı yatar. Din, gelenek ve güncel yaşam, âşık edebiyatını besleyen diğer kaynaklardır." (Artun, 2004, s. 54) Âşıklar, her daim halkın konuştuğu dille şiir söylemiş, halk kültürüne ait birçok unsuru şiirlerine konu etmiştir.

Âşıklar, yüzyıllar boyunca halkın gören gözü, tutan eli, konuşan dili, seven gönlü olmuş; milletin dertlerini, üzüntülerini, çektiği sıkıntıları, kazandığı zaferleri, başarıları, güzel buldukları her şeyi dantel işler gibi şiirlerine işlemiş; türküleştirip sazlarıyla dillendirmiş; hikâyelerine konu etmiştir.

Onlar, halkın bağrından çıkmış; onların örf, âdet, gelenek ve görenekleriyle, kısacası kültürüyle yoğrulmuş, yürekleri vatan, millet sevgisiyle çarpan mümtaz şahsiyetlerdir. Âşıklar, içinde yaşadıkları coğrafyanın, tarihin, sanatın ve kültürün mahsulü gibidirler. Vatanın bağrında sarmaş dolaş olarak birlik ve beraberliğin sembolü hâlinde, sevgi içinde hayat sürerler. Bu sevgilerini sazlarıyla, sözleriyle dile getirirler (Kolukısa, 2001, s. 12).

Millî kültür, milletlerin kimliğini oluşturan en önemli unsurdur. Başta dil olmak üzere tarih, sanat din, örf, âdet, gelenek ve görenekler ise millî kültürü ortaya çıkaran değerlerdir. Bu değerlerin korunması, yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması son derece hayati bir durumdur. Bu amaca hizmet edecek en önemli araçlardan biri de Türk âşıklık geleneği etrafında şekillenen seçkin şiir örnekleridir.

Âşık Nihat Sönmez Kimdir?

Günümüzde âşıklık geleneğini yaşatan önemli temsilcilerden biri de Denizlili Ozan Nihat Sönmez'dir. O, Türkçenin imkânlarından azami derecede faydalanarak Türk milletinin kültürel kimliğini, millî ve manevi değerlerini şiirlerine konu edinen velut bir âşıktır.

Ozan Nihat, Denizli'nin Acıpayam ilçesine bağlı Gölcük'te 14 Ekim 1950 tarihinde dünyaya gelmiştir fakat nüfusa kaydı sonradan yapıldığı için doğum tarihi 13 Mart 1952 olarak yazılmıştır. Ozan bu durumu "Yıllarım" adlı şiirinde şöyle dile getirmiştir:

"On dört ekim bin dokuz yüz ellide
Gölcük'te dünyaya geldin dediler
Acıpayam uzak, ancak on üç mart
Elli ikide kayıt oldun dediler" (Uğur, 2008, s. 288)

Lise mezunu olan âşık, uzun yıllar Almanya'da çalışan gurbetçilerdendir. Âşıklık serüveni de burada başlamıştır. Daha önceleri kendi hâlinde bazı mekânlarda sazıyla, usta malı türkülerle sahne almıştır. 1977 yılında Almanya'ya konsere gelen Âşık Yaşar Reyhanî ile tanışmış, onunla birlikte konserlere katılmış, onu ve sanatını yakından tanıma fırsatı bulmuştur. O, geleneksel usta-çırak ilişkisi ile yetişmemiş olsa da Âşık Reyhanî'yi kendine manevi usta olarak görmüştür. İrticalinin gelişmesinde Reyhanî'nin, şiirinin güçlenmesinde de Ozan Arif'in tesiri olmuştur. Abdülvahap Kocaman, Ozan Yusuf Polatoğlu, Âşık Hilmi Şahballı gibi birçok âşıkla da birlikte olmuş, her birinden bir şeyler öğrenmesini bilmiştir.[3]

Âşıklık geleneğinin bütün hususiyetlerini barındıran şiirleri "İşte Ben Yarenler" adlı kitapta toplanmıştır. Ozan Nihat hakkında bir lisans[4], bir de yüksek lisans tezi[5] hazırlanmıştır.

Yurtiçi ve yurtdışında birçok konser veren, âşık şölenlerine katılan, katılmaya da devam eden Ozan Nihat, Denizli İl Millî Eğitim Müdürlüğünün tensipleriyle birçok okulda âşıklık geleneği ile ilgili seminerler vermekte, âşıklık geleneğinin yeni nesiller tarafından tanınıp sevilmesi için gönüllü olarak aktif bir şekilde çalışmalarını sürdürmektedir.

İki evlilik yapan Ozan Nihat dört çocuk babasıdır.

DENİZLİLİ OZAN NİHAT'IN ŞİİRLERİNDE MİLLÎ VE MANEVİ DEĞERLER

Kültür, "Bir halkın ya da bir toplumun maddî ve manevî alanlarda oluşturduğu ürünlerin tümü; yiyecek, giyecek, barınak, korunak gibi temel ihtiyaçların elde edilmesi için kullanılan her türlü araç-gereç, uygulanan teknik; fikirler, bilgiler, inançlar; geleneksel, dinsel, toplumsal, politik düzen ve kurumlar; yaşama tarzı." (Örnek, 1971, s. 148) şeklinde tanımlanmaktadır. Orhan Okay

[3] 11.10.2019, Erzurum, Ozan Nihat anlatımı, özel arşivimiz.
[4] Zekeriya Karadavut tarafından bitirme tezi olarak hazırlanan bu çalışma daha sonra yazar tarafından "Ozan Nihat, Hayatı Sanatı ve Şiirlerinden Örnekler" adıyla 1993'te yayımlanmıştır.
[5] Fidan Uğur tarafından "Denizlili Âşık Ozan Nihat" adıyla Karadeniz Teknik Üniversitesinde 2008 yılında hazırlanmıştır.

da "Bir milletin kültürü, onun bütün fertlerinin sahip olduğu, hadiseleri karşılayan duyuş şekilleriyle, bütün tarihi içinde meydana getirdiği değer yargıları, yaşama tarzı ve bütün sanat eserleridir. Halk kültürü, milletin ahlâk görüşünü, birbirleriyle olan sevgi ve nefret ilişkilerini, hayat felsefesini, hadiseler karşısındaki davranış tarzını ve pratik zekâsını aksettiren en güzel aynadır." (1991, s. 13) diyerek millî kültürün ve halk kültürünün ortak tarifini yapar.

Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde Türk Milletinin bütün fertlerini, "Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan" (www.mevzuat.gov.tr, 2022) bireyler olarak yetiştirmekten söz edilir.

Türk millî eğitim sisteminin bu amacının gerçekleştirilmesinde ise en önemli araç, Türk dilinin güzel örnekleri olan, Türk kültürü unsurlarıyla bezenmiş seçkin edebî ürünlerdir. Türk kültürünün, millî ve manevi değerlerin en yaygın bir şekilde yer aldığı âşıklık geleneği, bu amaca hizmet edecek zenginliğe sahiptir.

Âşıklık geleneğinin yaşayan önemli temsilcilerinden olan Denizlili Ozan Nihat Sönmez de millî ve manevi değerleri şiirlerinde bilinçli bir şekilde işlemiştir. Bu değerlerin her bir Türk bireyi tarafından benimsenmesi ve yaşatılması gereğini birçok defa vurgulamıştır.

Ozan Nihat, "Ben mi?" adlı şiirinde kendini vatan, millet, devlet ve din etrafında dönen pervaneye benzetir, kutlu bir sevdayla bağlandığı bu değerler uğrunda canından bile geçmeye hazırdır:

"Vatan, millet, devlet, din etrafında,

Pervane misali dönen ozanım.

Serdengeçti alperenler safında,

Bir kutlu sevdayla yanan ozanım" (Ozan Nihat, 2016, s. 12)

Türklerin İslamiyet'i toplu olarak seçmesinden sonra Türklük ile İslamiyet iç içe geçmiştir. İslam öncesi birçok kültürel öge İslam potası içinde eritilerek yaşatılmıştır. Tarihî seyre bakıldığında da Türklük ile İslam'ın birbiri içinde neşvünema bulduğu söylenebilir. Neticede de bir Türk-İslam kültürü meydana gelmiştir. Ozan Nihat'ın da "Ben mi?" adlı şiirin bir başka dörtlüğünde sazıyla ve sözüyle Türk-İslam kültürünü yayma gayretinde olduğu görülür:

"Lûtf eyleyip sohbetime girene,

Sabırla dinleyip kulak verene,

Sazımla sözümle dosta, yârene,

Türk-İslâm kültürü sunan ozanım." (Ozan Nihat, 2016, s. 12)

Ozan, "Ah Dayı" adlı şiirinde de Türk-İslam vurgusu yapar. Düşünce bakımından ters düştüğü dayısına bir sitem olarak yazdığı şiirde Türklüğü sabuna, İslam'ı suya, ilmi de keseye (life) benzeterek manen temizlenmenin yolunu gösterir:

"Nihat der, temizlik için, var soyun!

Türklük sabun olsun, İslam da suyun,

İlimle keselen, bir güzelce yun,

Aklansın, paklansın halin be dayı. (Ozan Nihat, 2016, s. 68)

Ziya Gökalp, "Millet" adını verdiği şiirinde Türk milletinin çok eski bir geçmişe sahip olduğunu belirtiyor, onun mensubu olmakla övünüyor, Türk milletinin bölünmez bütünlüğünü ifade ediyor:

"Sorma bana oymağımı, Boy'umu,

Beş bin yıldır millet gibi yaşarım.

Sorma bana ailemi, soyumu,

Soyum Türklük, soy büyüğüm hünkârım...” (Ziya Gökalp, 1976, s. 12)

Ozan Nihat da öz geçmiş niteliğindeki “Künyem” adlı şiirinde Oğuz neslini; Bozok, Günhan ve Kayı boylarını, ana dilimiz Türkçeyi konu ediyor. Tarihin yüz akı, asil bir ırk olarak gördüğü Türk milletinin önemli parçaları Yörük ve Türkmenlerden bahsediyor, mertliğin ve dürüstlüğün timsali olan bu millete mensup olmanın gururunu dile getiriyor:

“Acıpayam ilçem, Denizli ilim,

Gireniz’de Gölcük, köyümdür benim.

Neslim Oğuz nesli, Türkçedir dilim,

Bozok, Günhan, Kayı boyumdur benim.

Yörük’üm, Türkmen’im, Türkoğlu Türk’üm,

Tarihin yüz akı, asildir ırkım,

Yaratan’dan başka olmadı korkum,

Mertlik ve dürüstlük huyumdur benim” (Ozan Nihat, 2016, s. 20)

PKK terör örgütü 1995 yılında Bingöl’de 33 Türk askerini şehit etmişti. Bunlardan biri de Denizli’nin Acıpayam ilçesine bağlı Dodurgalar beldesinden Şehit Şeref Tay’dır. Ozan Nihat şehidin ağzından yazdığı “Şeref Tay Konuşuyor” adlı şiirinde Türk milleti için şehitliğin ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu dile getirir. Peygamber ocağı olarak görülen askerlikteki en büyük rütbenin şehitlik olduğu Kur’an-ı Kerim şahit gösterilerek şöyle ifade edilir:

“Dinleyin yârenler, sizlere derim,

Yirmi yıllık imiş dünyada yerim,

Ölmedim, şahidim: Kur’an-ı Kerim.

Peygamber ocağı eriyim dostlar,

Rütbem ‘Şehitlik’tir, diriyim dostlar” (Ozan Nihat, 2016, s. 25)

Türk tarihinin en acıklı sahnelerinden biri hiç kuşkusuz Sarıkamış dramıdır. Tek kurşun bile atamadan kara kışın hışmına uğrayan doksan bin Türk askeri Sarıkamış’ta şehit olmuştur. Ozan Nihat “Sarıkamış Şehidi Mehmet” adını verdiği şiirinde doksan bin Mehmetçik adına bir Mehmet’i konuşturur, Allahüekber dağlarında donarak şehit olan Mehmetçiklerin adeta hâleti ruhiyesini resmeder:

“Dünyaya eğilip bükülmedim ben,

Dağılıp yerlere dökülmedim ben,

Beşeri bir güce yıkılmadım ben,

Felek tabiata yendirdi beni,

Allahüekber’de dondurdu beni.

Türk oğluyum, şerefliyim, kutluyum,

Yeise düşmedim hep umutluyum,

Kadere eyvallah dedim, mutluyum,

Mevlâ'm aşkla yaktı, yandırdı beni,

Allahüekber'de dondurdu beni" (Ozan Nihat, 2016, s. 35)

23 Nisan 1920 tarihi Türk milleti için çok büyük bir öneme sahiptir. Osmanlı Devleti iç ve dış düşmanların saldırılarıyla artık çökmüştü. 1071'den beri Türk milletiyle et-kemik hâline gelen Anadolu da düşmanlar tarafından parsellenmişti. Bu tarihte kurulan TBMM Türk milletinin sesi olmuş, Anadolu'nun ebediyen Türk yurdu olduğunu dosta düşmana göstermiştir. Ozan Nihat da bu tarihî güne duyarsız kalmaz. İlk millet meclisinin açıldığı bu günü istiklalin müjdesi olarak görür, yediden yetmişe Türk milletinin istiklal uğruna canından geçeceğini dile getirir:

"Dinleyin ey millet, tarihte bugün,

Türk'ün ilk meclisi açtığı gündür,

Ankara'da dağ, taş, yerin ve göğün,

İstiklal müjdesi saçtığı gündür.

Sarılmıştı vatan dört bir yanından,

Sabır taştı hançer çıktı kınından,

Vatan için bu milletin canından,

Yediden yetmişe geçtiği gündür" (Ozan Nihat, 2016, s. 69)

Çin ve Rusya başta olmak üzere bazı ülkelerde yaşayan Türkler, günümüzde özerk ya da muhtar cumhuriyetler şeklinde veya azınlık olarak varlıklarını devam ettirseler de tam bağımsız değildir. "Esir Türklere" adlı şiirinde ozan, bağımsızlığını elde edemeyen, başka devletlerin egemenliği altında hayatlarını sürdüren Türklere yardım edememenin ezikliğini yaşar. Diğer taraftan da Türk milletinin üç kıtada hüküm sürmesini de hatırlatır:

"Uzak diyarlarda ağlayan gardaş,

Esareti, yürek dağlayan gardaş,

Türkiye'me ümit bağlayan gardaş…

Hürriyet azminden bezme ne olur,

Çaresizim, bana kızma, ne olur...

…

Ezelden ebede hasmım yazılı,

Üç kıtada ruhum, cismim yazılı,

Senin de gönlünde, ismim yazılı…

İsmimin üstünü, çizme ne olur,

Çaresizim, bana kızma ne olur..." (Ozan Nihat, 2016, s. 94)

"Aç Be Milletim" adlı şiirinde ise Ozan Nihat, SSCB'nin dağılmasından sonra bağımsızlıklarını ilan eden Türk cumhuriyetlerini konu etmektedir. Türkiye'nin bu yeni Türk devletlerine kucak açmasını, onlara maddi ve manevi açıdan yardım etmesini, "Türk Birliği"nin bir an önce kurulması gerektiğini net bir şekilde ifade eder:

“Esir Türk İlleri çoğu hür bugün,

Sesimiz çıkmalı daha gür bugün,

Onların hâlini iyi gör bugün.

Manevî mideler aç be milletim,

Aç gözünü gayrı aç be milletim.

Gün bugün el ele verilsin gayrı,

Kanayan yaralar sarılsın gayrı,

Büyük Türk birliği kurulsun gayrı.

Birliktedir kuvvet, güç be milletim,

Aç gözünü gayrı, aç be milletim” (Ozan Nihat, 2016, s. 123)

Türk milleti geniş bir coğrafyada farklı devletler hâlinde veya başka devletlerin egemenliği altında varlıklarını sürdürmektedir. Türkler, her ne kadar çeşitli maksatlarla “Kırgız, Kazak, Azerî, Özbek, Türkmen, Gagauz, Uygur, …” diye adlandırılsa da bunlar bir gövdenin dalları gibidir. Ozan Nihat güzel bir koçaklama örneği olan “Türk İllerine Selam” adlı şiirinde Türklerin yaşadığı coğrafyadan, kadim adıyla, Türkistan şeklinde bahseder. Türk dünyasının özüyle sözüyle, sazıyla kopuzuyla aynı olduğunu dile getirir:

“Hediyedir Türk’ten Türk’e bu destan,

Dinleyen, işiten kullara selam!

Bir uçtan bir uca büyük Türkistan,

Turan diyarında illere selam!

Kopuzu, curası, sazı aynıdır,

Değişen kabuktur, özü aynıdır,

Töresi sohbeti, sözü aynıdır,

Hasretle söyleşen dillere selam!” (Ozan Nihat, 2016, s. 132)

Vatan, bayrak, millet ve devlet birbirinden ayrılmayan, birbirini tamamlayan ve ayakta tutan çok önemli değerlerdir. Tam bağımsızlığın nişaneleri olan bu değerler Türk milleti için hayati öneme sahiptir. Orhan Şaik Gökyay’ın “Bu Vatan Kimin” şiirinin ilk dörtlüğünde;

“Bu vatan toprağın kara bağrında,

Sıra dağlar gibi duranlarındır,

Bir tarih boyunca onun uğrunda,

Kendini tarihe verenlerindir” (Oğuzkan, 1995, s. 115)

dediği gibi Türkler tarih boyunca vatan için, millet için, bayrak için canını, malını feda etmiştir. Bu millete, bu vatana layık olmanın yolu da hizmet etmekten geçer. Mehmet Akif Ersoy’un İstiklal Marşı’nda “Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır atanı.” derken kastettiği de budur. Ozan Nihat da bu değerleri birçok şiirinde defalarca işlemiştir. “Kurban” adlı şiirinde bıkmadan usanmadan vatan ve millet için çalışmayı öğütler, birlik ve beraberliğin bozulmamasını arzular:

“Vatana, millete hizmet aşkıyla,

Alev alev yanıp tütene kurban!

Yorulmadan, usanmadan, bıkmadan,

Hizmet bayrağını tutana kurban!

…

Dileğim, bu bağa değmesin hazan,

Olmasın mukaddes birliği bozan,

Kanıyla, canıyla bin Nihat Ozan,

Devlete, bayrağa, vatana kurban!" (Ozan Nihat, 2016, s. 95)

Ozan "Gelmez miyim Dost" adlı şiirinde de vatan ve bayrak sevgisini dile getirir, bu sevgiyi anlayamayanları şaşkın olarak nitelendirir:

"Bayrak sevgisini, vatan aşkını,

Anlayamaz insanların şaşkını,

Açtıysanız bana gönül köşkünü,

Aşk atına binip gelmez miyim dost?" (Ozan Nihat, 2016, s. 180)

Ozan Nihat "Türk Bayrağı" adlı şiirinin tamamını bayrağa ayırmıştır. Ayıyla yıldızıyla, alıyla beyazıyla bayrağın fiziki özellikleri yanında, manevi özelliklerine geniş bir şekilde yer vermiştir. Şiirin iki dörtlüğü şöyledir:

"Namusumuz bayrak, arımız Bayrak,

Obamız, yurdumuz, yerimiz Bayrak,

Sevdiğimiz, nazlı yârimiz Bayrak…

Ay-yıldızın alı kanımız bizim;

Bayrağa fedadır canımız bizim.

Bizi bir arada tutandır Bayrak,

Hem gazi hem şehit yatandır Bayrak,

Millettir, devlettir, vatandır Bayrak…

Ay-yıldızın alı kanımız bizim;

Bayrağa fedadır canımız bizim" (Ozan Nihat, 2016, s. 222)

Milleti, devleti ayakta tutan birlik ve beraberliğin kaim olmasıdır. Türkler tarihten beri birçok milletle, kültürle etkileşim hâlinde olmuş; birlikte yaşamış; engin hoşgörüsüyle din, dil, ırk farkı gözetmeksizin herkese kucak açmıştır. Osmanlı Dönemi'ne bakıldığında bu durumu açık bir şekilde görmek mümkündür. Ne zaman ki nifak tohumları ekilmiştir, o zaman birlik ve dirlik bozulmuştur. Ozan Nihat da "Bu Yol" adlı şiirinde dinimizin, kitabımızın, tarihimizin bir olduğunu belirterek birlik ve beraberliğe dikkat çeker:

"Kıblemiz Beytullah, yönümüz birdir,

Allah bir, kitap bir, dinimiz birdir,

Kürt-Türk ayrılamaz, dünümüz birdir,

Bu yol kardeşlik ve birlik yoludur" (Ozan Nihat, 2016, s. 112)

Âşık "Neyin Zamanı" adlı şiirinde de yine millî birliğe, beraberliğe, dirliğe ve düzene dair düşüncelerini dile getirir:

"Öz ile söz ile erliğe doğru,

Yurtta düzenliğe, dirliğe doğru,

Millî beraberlik, birliğe doğru,

İman kanadıyla uçma zamanı" (Ozan Nihat, 2016, s. 117)

İçten ve dıştan birçok ihanete uğrayan Osmanlı Devleti yıkılmış, emperyalist güçler Türklere hayat hakkı tanımamıştır. Atatürk'ün önderliğinde kuvayı millîye ruhuyla hareket eden Türk milleti neredeyse her karış toprağını şehit kanlarıyla sulayarak Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmuştur. Bu güzel vatanda birçok etnik grup da Türklerle birlikte yaşamakta ve herhangi bir ayrımcılığa tabi tutulmamaktadır. Bu memleketin ekmeğini yiyip, nimetlerinden en güzel şekilde istifade ederek sonra da bu devleti yıkmak, bu ülkeyi bölmek isteyenlere içi vatan sevgisiyle dopdolu olan Ozan Nihat "Ya Sev Ya Terk Et" adlı şiirinde şöyle seslenmektedir:

"Dil, din, ırk farkı yok, haklarımız bir,

Kanunlar önünde yüklerimiz bir,

Yüzde doksan dokuz köklerimiz bir,

Türkiye Türk yurdu, ya sev ya terk et" (Ozan Nihat, 2016, s. 139)

Bir milleti millî ve manevi yönden destekleyen, güçlü kılan, geleceğe umutla bakmasını sağlayan, kültürün en önemli taşıyıcısı olan hiç şüphesiz o milletin edipleridir. Türk milleti şair ruhlu bir millet olsa gerek ki birçok şair ve âşık yetiştirmiştir. Bunlardan Mevlana ve Yunus Emre engin hoşgörüleriyle Türk milletinin olduğu kadar bütün insanlık âlemi için de önemli birer değerdir. Ozan Nihat da eserleriyle yüzyıllar öncesinden günümüze ışık tutan Mevlana, Yunus Emre, Hacı Bayram-ı Veli ve Hacı Bektaş-ı Veli gibi gönül insanlarına; Köroğlu, Dadaloğlu gibi kahraman ruhlu edebiyat dünyamızın bu kıymetli isimlerine şiirlerinde yer vermiştir:

"Mevlâna'nın aşkla döndüğü gibi,

Yunus'un Mevlâ'yı andığı gibi,

Veysel Karânî'nin yandığı gibi,

Tutuşup kendinden geçme zamanı" (Ozan Nihat, 2016, s. 117)

Horasan'dan erler gelir bu yana,

Rumeli'nde Derviş Yunus, Mevlâna,

Hacı Bayram, Hacı Bektaş yan yana,

Anadolu piri dördü görürsün.

Kimi yiğit vardır kolları bağlı,

Kimi yiğit vardır yüreği dağlı,

Kâh Köroğlu-Ayvaz kâh Dadaloğlu,

Elde yalın kılıç, merdi görürsün" (Ozan Nihat, 2016, s. 146)

Âşıklık geleneği Türk milletinin kodlarının yer aldığı en önemli yapı taşlarından biridir. Bu gelenek, Türklerin tarih sahnesinde yer aldığı günden beri varlığını devam ettiriyor denilebilir. Bu

geleneğin 20. yüzyıldaki en önemli temsilcilerinden biri de Âşık Yaşar Reyhanî'dir. Ozan Nihat manevi ustası olarak gördüğü Âşık Reyhanî'nin vefatı üzerine yazdığı şiirde onun ölümü dolayısıyla duyduğu üzüntüyü belirtmenin yanı sıra Reyhanî'nin şahsında âşıkların nasıl olduğu ya da olması gerektiği hakkındaki görüşlerini Türk-İslam vurgusu yaparak dile getirir. Şiirin bir dörtlüğü şöyledir:

"Aşkın yollarında önden yürüdü,

Yetmiş dört yıl aynı yönden yürüdü,

Bedende Türk, ruhta dinden yürüdü…

Mukaddes hareket başın sağ olsun" (Ozan Nihat, 2016, s. 34)

Halkın gören gözü, işiten kulağı, gönüllerin tercümanı olan âşıklar, Türk kültürünün önemli bir parçası olmalarının yanında yüzyıllar boyunca bu kültürün taşıyıcısı olmuşlardır. Ozan Nihat, "Ozan Dilekçesi" başlıklı şiirini âşıklara hasretmiştir. Âşıkların asıl gayesinin kültürü yaymak olduğunu, millî manevi değerlere ters düşecek hareketlerin onlardan sâdır olamayacağını şöyle ifade eder:

"Âşıkları çağırdınız buraya,

Gayeniz, kültürü yaymak yöreye,

Ters düşersek din, devlet ve töreye,

Kapımız kapalı, deyin Başkanım" (Ozan Nihat, 2016, s. 298)

Türk milletinin tarihi destanlarla doludur. Bunlardan biri de Ergenekon Destanı'dır. Bu destan Türk mitolojisi açısından da büyük bir öneme sahiptir. Örs, demir, kurt Türklerin önemli sembollerindendir. Bunlar Türk dünyasında kullanılan ortak motiflerdendir. Göktürklerin dağı eriterek Ergenekon'dan çıkışı, baharın müjdecisi Nevruz bayramlarında bütün Türk yurtlarında tekrar canlandırılır, hatırlanır. Ozan Nihat bunları "Görürsün" redifli şiirinde konu etmiştir:

"Demirciler örste demir düğerken,

Ergenekon denen yurdu görürsün.

Dolunay ufuktan göğe ağarken,

Türk'e yol gösteren kurdu görürsün" (Ozan Nihat, 2016, s. 146)

Âşıklar sadece bugünü yaşamazlar, onlar geçmişi de iliklerine kadar hissederler ve ondan nasiplerini alırlar, tarihi şiirlerinde nakış nakış işlerler. Ozan Nihat da Türk tarihini bir bütün olarak özümsemiş âşıklarımızdandır. Önemli tarihî kahramanlarımızdan olan Kürşat'ın kutlu gaye için kırk fedaisiyle birlikte Çin sarayını basmasını şöyle dile getirir:

"Çin sarayı akla gelir o anda,

Zifiri karanlık, aysız bir günde,

Kutlu gaye için Kürşad en önde,

Ardında kırk yiğit ferdi görürsün" (Ozan Nihat, 2016, s. 146)

Hem millî hem de dinî bayramlar millet hayatında önemli bir yer tutar. Bu bayramlar insanlar arasında ünsiyet kurar; onların vatanına, milletine olan aidiyet duygusunu pekiştirir. Millî bayramların en önemlisi de Cumhuriyet Bayramı'dır. Her sene 29 Ekim'de büyük bir heyecanla kutlanan bu bayramı Ozan Nihat "Cumhuriyet Bayramı'nda" adlı şiirinde konu etmiş, milletin coşkusunu dile getirmiştir.

"Ta yürekten Türk'üm deriz,

Vatan için hep neferiz,

Gene biriz, beraberiz,

Cumhuriyet Bayramı'nda" (Ozan Nihat, 2016, s. 183)

Ozan Nihat "Atatürk" başlıklı şiirinde Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ü anlatmıştır. Türk milletinin en zor zamanlarında onlara önderlik eden, yeni bir Türk devletinin temellerini atan Atatürk'e olan sevgisini şöyle dile getirmiştir:

"Yediden yetmişe her Türk gönlünde,

Yücelerden yüce dağdır Atatürk.

İlimde, irfanda, her şeyde önde,

Devirdir, devrandır, çağdır Atatürk" (Ozan Nihat, 2016, s. 233)

Dinî değerler Türk milletinin hayatında mühim bir yer tutar. Birey hayatında olduğu kadar sosyal hayatta da din yapıcı bir güce sahiptir. Bireye ruh dinginliği verirken toplumun kaynaşmasına da hizmet eder. İslam dininin beş farzından olan oruç hicri takvime göre Ramazan ayında tutulur. Oruç tutarak hem bedenî ibadet yerine getirilir hem de açlığın ne demek olduğu bizzat yaşanarak açların hâli tefekkür edilir. Ayrıca Ramazan; sahuru, iftarı, teravih namazıyla insanları bir araya getirerek onları kaynaştırır. Ozan Nihat da "Canlara" adlı şiirinde bu Ramazan sevincini şöyle ifade eder:

"Bu sene de Ramazana eriştim,

Sahur, imsak, namaz, sohbet giriştim,

Acıkınca zaman ile yarıştım,

Dört gözle iftarı bekledim canlar" (Ozan Nihat, 2016, s. 199)

Ozan Nihat "Canlar" adlı bir başka şiirinde yine dinî değerlere yer verir. Camileri müminlerin pazar yeri, hocaları ise bu pazar yerlerinin tezgâhtarları olarak tasvir eder, beş vakit namaza dikkat çeker:

"Camiler müminin pazar yeridir,

Hocalar pazarın tezgâhtarıdır,

Âşıklar gönüllü has müşteridir,

Vakit nakittir der beşledim canlar" (Ozan Nihat, 2016, s. 201)

Türk kültüründe "öğüdün/nasihatin" ne kadar önemli olduğunu devlet yönetiminde, aile eğitiminde, okulda kısacası hayatın her alanında görmek mümkündür. Tarih boyunca Türklerde mutlaka bir "Aksakallı" vardır. Gerek destanlarda gerekse halk hikâyelerinde ya da devleti yönetenlerin yanında bu aksakallılara hep rastlanır. Uluğ Türk, Dede Korkut, Şeyh Edebali, Akşemseddin, Molla Güranî bunlardan birkaçıdır. Bunlar akıl danışılan kimselerdir. Âşıklar da yeri geldiğinde nasihat etmekten çekinmezler. Karacaoğlan baştan sona didaktik özellikteki o meşhur şiirinde;

"Dinle sana bir nasihat edeyim,

Hatırdan, gönülden geçici olma.

Yiğidin başına bir iş gelince,

Anı yâd illere açıcı olma" (Cumbur, 2001, s. 340)

diyerek nasihat eder. Her âşık gibi Ozan Nihat da "Gelin Hanıma" adlı şiirinde Arzu ile Kamber'in birbirlerine olan sevgisini hatırlatarak evlilikte eşler arasındaki sevginin önemini nasihat formunda dile getirir:

"Bülbül meyilini güle verdiyse,

Sevdadandır, gül de boyun eğdiyse,

Arzu Kamber'ini nasıl sevdiyse,

Sen de onun gibi kalpten közlü ol!" (Ozan Nihat, 2016, s. 206)

Ozan Nihat birçok şiirinde nasihat vermeye devam eder. Özellikle yeni evlenen çiftlere mutlu olmanın yollarını gösterir. Şiirlerin ilgili dörtlükleri şunlardır:

"İlim bir ağaçtır, meyve dalında,

Şifa vardır içindeki balında,

Kur'an'ın, sünnetin nurlu yolunda,

Yaya kalman, kanatlanıp kuş olun" (Ozan Nihat, 2016, s. 202)

"Erenlerden gelen sesi duymazsan,

Ana baba sözlerini saymazsan,

Ayetlere, hadislere uymazsan,

Yuvan bir cehennem, nar olur oğul" (Ozan Nihat, 2016, s. 211)

"Ömür tükenmesin der isen yaslı,

Tek yönlü olmasın anlayış faslı,

Sen Kerem olasın, gelin de Aslı,

Adaletli davran eşine dostum" (Ozan Nihat, 2016, s. 212)

Kültür, hiç kuşkusuz milletin aynasıdır. Ne yazık ki son yıllarda kültürel yozlaşma gözle görülür şekilde artmıştır. Geçler yabancıların kültür tuzağının ağında çırpınmaktadır. Ozan da "Türk Kızı" adlı şiirinde özellikle toplumun temel taşı olan, geleceğin annelerine seslenerek bu duruma dikkat çeker, kendimize gelmemizi öğütler. Aksi takdirde dayanılmaz bir acının yaşanabileceğini şöyle dile getirir:

"Beni iyi dinle aziz Türk kızı,

Öğren ne olursan neci olursan!

Kendine dönmezsen içimde sızı,

Amansız, dermansız acı olursun" (Ozan Nihat, 2016, s. 70)

Türk kadını toplum içinde çok önemli bir yere sahiptir. Tarih boyunca gerek savaşta gerekse barışta birlik ve beraberliğin temel taşı olmuştur. Yeri gelmiş Kara Fatma olmuş cepheye mermi taşımış, yeri gelmiş Nene Hatun olmuş milleti örgütleyerek düşmanın üzerine şimşek gibi saldırmış, gözünü budaktan esirgememiştir. "Türk Kadınları" adını verdiği şiirinde Ozan Nihat iffetiyle, namusuyla toplumda mukaddes bir yeri olan Türk kadınlarını konu edinir. Şiirin bir dörtlüğü şöyledir:

"Görevini bilir yan gelip yatmaz,

Ahlaka, töreye aykırı gitmez,

Modaya, boyaya itibar etmez,

Asildir, güçlüdür Türk kadınları" (Ozan Nihat, 2016, s. 100)

Bir milleti millet yapan temel unsur dildir. Bir milletin varlığını devam ettirebilmesi dilini muhafaza etmesine bağlıdır. Dil bozulursa toplumda birçok değer de bozulmaya başlar. Çünkü dil, kültürün hem ögesi hem de taşıyıcısıdır. Ayrıca "töre" dediğimiz toplum hayatını düzenleyen, yazılı olmayan kurallar vardır. Bazen bu kurallar kanundan daha etkilidir. Ozan Nihat "Saz Yaralı" adlı şiirinde dilin, törenin bozulmasından endişe duymakta ve üzüntüsünü şöyle ifade etmektedir:

"Töre kalktı il bozuldu,

Ağız ile dil bozuldu,

Velhasıl hal bozuldu.

Dışa bakma öz yaralı,

Elimdeki saz yaralı" (Ozan Nihat, 2016, s. 171)

Türk kültüründe büyüğe saygı, küçüğe sevgi esastır, töre bunu gerektirir. Ozan Nihat da "Açık Bugün" adlı şiirinde Batılılaşma adına yaşanan kültürel yozlaşmayı dile getirir; Türk töresinin Batı kültürüyle bozulmaya çalışılmasını, büyüğün küçüğün birbirini tanımamasını eleştirir:

"Töre kaptırdı yerini,

Aldık Batı'nın kirini,

Saymaz sevmez birbirini,

Büyük ile küçük bugün" (Ozan Nihat, 2016, s. 197)

"Şaşırdık" adlı şiirinde Ozan Nihat, tarihi şanla dolu Türk milletinin özelliklerine ve geçmişte yaptıklarına atıfta bulunarak yeni neslin millî ve manevi değerlere karşı duyarsızlaşmasından yakınır:

"Bu günlerde tuhaflaştı Türk nesli,

O yüzden ceddimiz mezarda yaslı,

Bozduk asaleti, yitirdik aslı,

Cengâver ruh, asil kanı şaşırdık.

Tarihlerde gözde idik, göz idik,

Destanlarda sayfa idik, söz idik,

Üç kıtada hüküm süren biz idik,

Şöhreti, unvanı, şanı şaşırdık" (Ozan Nihat, 2016, s. 63)

Tamamı nasihat niteliğinde olan, emir kipine sıkça yer verilen, ana redif olarak kullanılan "sakın" kelimesiyle de kesin bir ikazın görüldüğü "Türk Gençlerine" adlı şiirinde de Ozan Nihat Türk gençlerinin hepsine birden seslenir. Gençlerin yapması ve yapmaması gerekenleri bir bir sıralayan âşık, Müslüman Türk'ün Kur'an ve sünneti doğru algılayarak bu yolda ilerlemesi gerektiğini dile getirir. Hem Türk töresinde hem de İslam dininde özün ve sözün birbirini tutması gerekir. Bir insanın özü ve sözü birbirini tutmuyorsa o insanı, adamdan saymamak gerektiğini belirtir:

"Kur'ân'ın, Sünnet'in yoludur yolun,

Bir Müslüman Türk'e uymalı hâlin,

Özü sözü tutmuyorsa bir kulun,

Adamdan sayıp da şişirme sakın." (Ozan Nihat, 2016, s. 88)

Kalbin bir maddi bir de manevi anlamı vardır. Maddi tarafı "yürek", manevi tarafı ise "gönül" olarak adlandırılmaktadır. Manevi açıdan insanoğlu için çok önemli bir değer olan gönle Türk milleti ayrıca bir ehemmiyet atfetmiştir. "Gönül vermek, gönül koymak, gönlü kırılmak, gönlünü almak, gönlüne dokunmak" gibi onlarca deyimde; "Deniz dalgasız olmaz, gönül sevdasız olmaz. Gönül bir sırça saraydır, kırılırsa yapılmaz. Gönül ferman dinlemez. Gönül kimi severse güzel odur." gibi birçok atasözünde gönle yer verilmesi bunun açık bir göstergesidir. Ayrıca gönül, günlük hayattan tutun da edebî eserlere kadar mühim bir yer tutmuştur. Yunus Emre o meşhur şiirinde;

"Gönül Çalab'un tahtı gönüle Çalab bakdı

İki cihân bed-bahtı kim gönül yıkarısa" (Tatçı, 1997, s. 386)

diyerek gönlü Allah'ın evi ve nazargâhı olarak ifade eder, gönlün ne derece önemli olduğunu veciz bir şekilde dile getirir. Birçok şair ve âşık gibi Ozan Nihat da "gönül"den uzak kalamaz, gönle dokunur. Yunus Emre'ye nazire yaparcasına gönül sözlerini şöyle ifade eder:

"Gönül Çalap için bir taht olurmuş,

Çalap da gönüle tamaht[6] olurmuş.

Kul iki cihanda bedbaht olurmuş,

Çalab'ın tahtını kırdığı zaman." (Ozan Nihat, 2016, s. 102)

Ozan, kendi gönlüne seslendiği "İşin İçinde" adlı şiirinde ise insanları değerlendirirken peşin fikirli olmamayı, daha doğrusu gönül gözüyle bakmayı öğütler:

"Her boş görüneni boş sanma gönül,

Ne ağır yükler var, boşun içinde.

Dışı gülen her kul hoş sanma gönül,

Gam gizlidir parlak dışın içinde" (Ozan Nihat, 2016, s. 103)

"Azim, sabır ve ümit" hem Türk kültüründe hem de İslam dininde çok önemli bir yere sahiptir. Türk milleti bitmek bilmeyen azmi sayesinde birçok devlet kurmuş, bağımsız ve hür bir şekilde yaşayabilmiştir. "Sabır acıdır, meyvesi tatlı.", "Sabırla koruk helva olur, dut yaprağı atlas.", "Çıkmayan candan umut kesilmez." gibi atasözlerimizde de yer alan sabır ve ümit, Türk milleti için manevi bir güç kaynağı olmuştur. İslam dini de hiç ölmeyecekmiş gibi bu dünyaya, yarın ölecekmiş gibi de öbür dünyaya çalışmayı emrederek ümitli olmayı, azmetmeyi öğütler. Ozan Nihat da hem millet hem de fert hayatında son derece kıymetli olan bu değerlere dikkat çeker:

"Zorluklarla ulaşılır yüceler,

Eyyub oldu zindanlarda niceler,

Şaşırtmasın seni uzun geceler,

Nasıl olsa şafak atar üzülme. (Ozan Nihat, 2016, s. 90)

[6] "Tamah" kelimesinin, biraz da kafiye gereği, halk ağzındaki söylenişi kullanılmıştır.

Tefekküre dalmaz mısın?

Kur'ân'dan ders almaz mısın?

Sen Eyyub'u bilmez misin?

Sabırlı ol hele gönül" (Ozan Nihat, 2016, s. 91)

Atatürk herkesçe bilinen o meşhur sözünde "Türk milleti zekidir, Türk milleti çalışkandır." der. Bir atasözünde ise "Emeksiz yemek olmaz." denilerek çalışmanın, çaba sarf etmenin önemine dikkat çekilir. İlerlemek, bir şeyler elde edebilmek, muasır milletler seviyesine çıkabilmek için bıkmadan usanmadan çalışmak gerekir. Her Türk gencine de çalışarak bütün zorlukların üstesinden gelinebileceği aşılanmalıdır. İslâm dini de her fırsatta çalışmayı tavsiye eder. 20. yüzyılın en önemli ozanlarından olan, gönül gözüyle gören Âşık Veysel de her insanın çalışarak vatanına, milletine faydalı olmasını, neme lazımcılık etmemesini ister:

"Vatan sevgisini içten duyanlar,

Sıdk ile çalışır benimseyerek.

Milletine ulusuna uyanlar,

Demez neme lâzım neyime gerek" (Oğuzcan, 1991, s. 161)

Ozan Nihat da bir şiirinde çalışılarak millete hizmet edilebileceğini, çalışana Allah'ın yardım edeceğini belirterek çalışmayı teşvik eder:

"Gafil olma deli gönül, takoz koyma çabana,

Usanmadan hizmet eyle milletine, obana,

Çalışanın emeğini Mevla atmaz yabana.

Sa'ye sarıl, Hakk'a bağlan, 'Boşa akmaz terim.' de,

Önce Allah için çalış, sonra 'Mevla Kerim' de" (Ozan Nihat, 2016, s. 167)

Ozan Nihat vatanı ana, devleti baba olarak tanımladığı "Türkiye İçin" adlı şiirinde yine çalışmaya vurgu yapmaktadır. Herkesi birlik ve beraberlik içerisinde devletin, yurdun gelişmesi için daha fazla çalışmaya davet eder:

"Ata ocağında buluşmalıyız,

Bir olup her yönde gelişmeliyiz,

Bu gün dünden fazla çalışmalıyız,

Devletimiz için yurdumuz için" (Ozan Nihat, 2016, s. 182)

Kur'an-ı Kerim'in ilk emri "oku"dur. Peygamberimiz "Beşikten mezara kadar ilim öğrenin." buyurmaktadır. Âlimler yetiştiremeyen, ilimden yoksun milletler bağımsız bir şekilde kendi yollarını çizemezler. Bunun farkında olan Ozan Nihat "Dörtleme" adlı şiirinde buna dikkati çekmekte, ayrıca Türklerin diğer dinlere karşı ne kadar hoşgörülü olduğunu da göstermektedir:

"Oku emri, Hak'tan gelen bir hitap,

İlim öğrenirken düşülmez bitap,

Kur'ân, İncil, Tevrat, Zebur, dört kitap,

Dördünü de sevdim, dördü de güzel" (Ozan Nihat, 2016, s. 174).

Ozan "Utanır" redifli şiirinde ilmin önemini vurgulamaya devam eder. Cahille baş etmenin zorluğuna, âlimlerin ehemmiyetine dikkat çeker; edeple hayânın toplum için ne kadar mühim olduğunu şöyle anlatır:

"Cahilin dilinden çatlarmış kaya,

Sen sen ol sırtını âlime daya,

Unutulur ise edeple hayâ,

Canlılar, cansızlar, kullar utanır" (Ozan Nihat, 2016, s. 185)

Türk milleti âlime, öğretmene çok değer verir, onları baş tacı eder. Çünkü onlar gelecek nesillerin inşasında son derece önemli bir aktördür. Mehmet Kaplan "Kültürün gerçek işçileri, üreticileri, çoğaltıcıları öğretmenlerdir." (1983, s. 95) der. Ozan Nihat "Öğretmenim" başlıklı şiirinde bütün güzellikleri öğretmenlerin eseri olarak göstererek onların büyük emeğine atıfta bulunur:

"Bütün güzellikler senin eserin,

Hiç heba olmadı emeğin, terin,

Ondan gönüllerde kalplerde yerin,

İstediğin zaman gir öğretmenim" (Ozan Nihat, 2016, s. 224)

Ozan, "Kasımoğlu Ekrem'e 1" adlı şiirinde Türk kültüründe çok önemli bir yere sahip olan misafirliği konu ederek misafirin Türk töresinde baş tacı edildiğini şöyle anlatır:

"Güzel yurdumuzun her yöresinde,

Misafir öndedir Türk töresinde,

Sohbet meydanında söz sırasında,

Bu yüzden sonraya kaldığın belli" (Ozan Nihat, 2016, s. 57)

Televizyonun, internetin olmadığı zamanlarda insanlar çeşitli oyunlar oynayarak vakitlerini eğlenceli ve daha mutlu bir şekilde geçirirlerdi. Halk kültüründe mühim bir yeri olan oyunlar sadece eğlendirmekle kalmaz; aynı zamanda birlikte olmanın, bir olmanın hazzını da tattırırdı. Ozan Nihat da geçmişe duyduğu özlemle söylediği "Günler Hey" adlı şiirinde körebe, saklambaç, yüzük gibi oyunları oynarken nasıl da mutlu olduklarını ifade eder, sanki bir taraftan da sanal âlemde vakit geçiren çocuklara mesaj verir:

"Gece toplanırdık parlak ay varken,

Kanlarımız fıkır fıkır kaynarken,

Körebe, saklambaç, yüzük oynarken,

Arada yan çizdiğimiz günler hey!" (Ozan Nihat, 2016, s. 135)

SONUÇ

Dede Korkut yadigârı ozanlık geleneği yer yer şekil değiştirse de asırlardır varlığını devam ettirmektedir. Türk dünyasının hemen her bölgesinde canlı bir şekilde yaşatılmaktadır. Bu bölgelerden biri de hiç kuşkusuz Türkiye'dir. Türkiye'de âşıklık geleneği Doğu Anadolu Bölgesinde yaygın bir şekilde sürdürülmektedir. Türkiye'nin değişik bölgelerinde de bu geleneğin devamcıları vardır. Batı Anadolu'nun ilk âşıklarından biri de Denizlili Ozan Nihat'tır. O, gerek toplumsal gerekse bireysel çok çeşitli konuya şiirlerinde yer vermiştir. İşlediği konulara bakıldığında millî ve manevi konuların daha yaygın olduğu dikkati çekmektedir. Ozanın, bu konuları hem müstakil şiirlerde hem de birçok şiirin dörtlükleri arasına serpiştirerek işlediği

görülmüştür. Ozan Nihat; vatan, millet, devlet, bayrak, tarih, dil, din, Kur'an-ı Kerim, şehitlik, birlik ve beraberlik gibi birçok konuyu ele almıştır.

Çeşitli maksatlarla Türklerin "Kırgız, Kazak, Azerî, Özbek, Türkmen, Gagauz, Uygur, …" diye adlandırılmaktadır. Ozan, bir gövdenin dalları gibi olan Türklerin ayrı gayrısının olmadığını belirtir, onların yaşadıkları bölgeyi bir bütün olarak görür ve Türkistan olarak zikreder.

Bir milleti millî ve manevi yönden destekleyen, güçlü kılan, geleceğe umutla bakmasını sağlayan, kültürün en önemli taşıyıcısı olan hiç şüphesiz o milletin edipleridir. Ozan Nihat; Mevlana, Yunus Emre, Hacı Bayram-ı Veli, Hacı Bektaş-ı Veli, Köroğlu, Dadaloğlu, Reyhanî gibi şair ve âşıklara şiirlerinde yer vermiştir.

Türk milletinin tarihi destanlarla doludur. Bunlardan biri de Ergenekon Destanı'dır. Bu destan Türk mitolojisi açısından da büyük bir öneme sahiptir. Bu destan özelinde Ozan, Türk dünyasının ortak motifleri olan "örs, demir, kurt" gibi Türklerin önemli sembollerini de konu etmiştir.

Hem millî hem de dinî bayramlar millet hayatında önemli bir yer tutar. Bu bayramlar insanlar arasında ünsiyet kurar; vatanına, milletine olan aidiyet duygusunu pekiştirir. Ozan Nihat, millî bayramların en önemlisi olan Cumhuriyet Bayramı'na ve 23 Nisan'a da değinmiştir.

Ozan Nihat, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'e de şiirlerinde yer vermeyi ihmal etmemiş; Türk milletinin en zor zamanlarında onlara önderlik eden, yeni bir Türk devletinin temellerini atan Atatürk'e olan sevgisini dile getirmiştir

Dinî değerler Türk milletinin hayatında mühim bir yer tutar. Birey hayatında olduğu kadar sosyal hayatta da din yapıcı bir güce sahiptir. Bireye ruh dinginliği verirken toplumun kaynaşmasına da hizmet eder. Ozan Nihat, "Kur'an-ı Kerim, Ramazan, iftar, sahur, teravih, namaz, cami, imam" gibi birçok dinî unsuru da şiirlerinde konu etmiştir.

Kültür, hiç kuşkusuz milletin aynasıdır. Ne yazık ki son yıllarda kültürel yozlaşma gözle görülür bir şekilde artmıştır. Bu duruma üzülen Ozan Nihat Türk kültüründe büyüğe saygı ve küçüğe sevginin esas olduğunu, nasihatin önemli bir yer tuttuğunu belirtir. O, milleti millet yapan temel unsurun dil olduğunu ve bir milletin varlığını devam ettirebilmesinin dilini muhafaza etmesine bağlı olduğunu iyi bilmektedir. Kültürün hem ögesi hem de taşıyıcısı olan dil bozulursa toplumda birçok değer de bozulmaya başlayacaktır.

"Azim, sabır ve ümit" hem Türk kültüründe hem de İslam dininde çok önemli bir yere sahiptir. Çalışmadan, çaba sarf etmeden ne bireysel ne de toplumsal bir gelişme kaydedilebilir. Bunun bilincinde olan Ozan Nihat bu konulara da dikkat çekmiştir.

Türk milleti âlime, öğretmene çok değer verir, onları baş tacı eder. Çünkü onlar gelecek nesillerin inşasında son derece önemli bir aktördür. Âlimler yetiştiremeyen, ilimden yoksun milletlerin bağımsız bir şekilde kendi yollarını çizemeyeceklerinin farkında olan Ozan; öğretmenin, âlimin ve ilmin önemini vurgulamıştır.

Gerek savaşta gerekse barışta birlik ve beraberliğin temel taşı konumundaki Türk kadınını "asil ve güçlü" olarak nitelendiren Ozan Nihat, onları mukaddes bir varlık kabul etmiş, iffetin-namusun sembolü olarak göstermiş ve onların toplum içindeki önemine dikkat çekmiştir.

Televizyonun, internetin olmadığı zamanlarda insanlar çeşitli oyunlar oynayarak vakitlerini eğlenceli ve daha mutlu bir şekilde geçirirlerdi. Ozan Nihat'ın, halk kültüründe mühim bir yeri olan "körebe, saklambaç, yüzük" gibi oyunlara da şiirlerinde yer verdiği görülmektedir.

Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde Türk Milletinin bütün fertlerini, "Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan" bireyler olarak yetiştirmekten söz edilmektedir. Türk millî eğitim sisteminin bu amacının gerçekleştirilmesinde ise en önemli araç /

yöntem, Türk dilinin güzel örnekleri olan, Türk kültürü unsurlarıyla bezenmiş seçkin edebî ürünlerdir. Türk kültürünün, millî ve manevi değerlerin en yaygın bir şekilde yer aldığı âşıklık geleneği, bu amaca hizmet edecek zenginliğe sahiptir. Âşıklık geleneğinin yaşayan önemli temsilcilerinden olan Denizlili Ozan Nihat'ın da millî ve manevi değerleri şiirlerinde bilinçli bir şekilde işlediği görülmektedir. Buradan yola çıkarak bu değerlerin benimsenmesi ve yaşatılmasında Ozan Nihat'ın şiirlerinden faydalanılabileceği söylenebilir.

KAYNAKÇA

Artun, E. (2004). *Türk halk edebiyatına giriş.* İstanbul: Kitabevi.

Cumbur, M. (2001). *Karacaoğlan şiirleri*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Çobanoğlu, Ö. (2000). *Âşık tarzı kültür geleneği ve destan türü.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Günay, U. (1992). *Türkiye'de âşık tarzı şiir geleneği ve rüya motifi.* Ankara: Akçağ Yayınları.

https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf (Erişim tarihi: 13.02.2022)

Kafkasyalı**,** A. (2013). *Sürgündeki âşıklık geleneği (Orta Asya'ya sürülen Ahıska-Ahılkelek âşıklık geleneği ve âşıklar).* Almatı.

Kaplan, M. (1983). *Kültür ve dil.* İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kolukısa, H. (2001). *15. yüzyıldan günümüze Güney Azerbaycan âşık şiirinde vatan, millet (halk) ve azadlık (bağımsızlık) konuları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kolukısa, H. (2016). *Âşık Cinasî (Ekrem Yalbuz) hayatı, sanatı, şiirleri.* İstanbul: Pamiray Yayınları.

Köprülü, M. F. (1989). *Edebiyat araştırmaları 1*. İstanbul: Ötüken Yayınevi.

Oğuzcan, Ü. Y. (1991). *Dostlar beni hatırlasın-Âşık Veysel*. İstanbul: Özgür Yayınları.

Oğuzkan, A. F. (1995). *Çocuklar için şiir dünyası.* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Okay, O. (1991). *Kültür ve edebiyatımızdan*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Ozan Nihat (2016). *İşte ben yarenler.* Denizli: Denizli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Örnek, S. V. (1971). *Etnoloji sözlüğü.* Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.

Tatçı, M. (1997). *Yunus Emre divânı II.* İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Uğur, F. (2008). *Denizlili Âşık Ozan Nihat* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Ziya Gökalp (1976). *Yeni hayat doğru yol*. (M. Cunbur, Haz.). Ankara: Kültür Bakanlığı Ziya Gökalp Yayınları.

SÖZLÜ KAYNAK

11.10.2019, Erzurum, Ozan Nihat anlatımı, özel arşivimiz.